

تعاریف و مفاهیم استاندارد آماری بخش بهداشت و درمان سالنامه آماری کشور

ردیف	واژه	تعریف
1	بهورز	نیروی انسانی (زن و مرد) شاغل در خانه بهداشت فعال و مسئول ارائه مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی است که حتماً باید بومی یکی از روستاهای تحت پوشش خانه بهداشت با حداقل مدرک تحصیلی دیپلم باشد و علاوه بر آن دوره‌های عملی و نظری (کارآموزی) را سپری کرده باشد. حداکثر سن برای دارندگان مدرک تحصیلی دیپلم 26 سال و مدرک تحصیلی فوق دیپلم 28 سال است.
2	بیمارستان	مکانی است دارای مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که با استفاده از امکانات تشخیصی، درمانی، بهداشتی، آموزشی و پژوهشی به منظور درمان و بهبود بیماران سرپایی و بستری، به صورت شبانه‌روزی تأسیس می‌شود.
3	بیمارستان فعال	بیمارستانی است که بیماران سرپایی و بستری را به صورت شبانه‌روزی، پذیرش می‌کند.
4	تخت مصوب	تختی که بیمارستان بر اساس اجازه رسمی دولت و طی آخرین مجوز کسب شده، مجاز به نگهداری و استفاده از آن است و بر طبق آن باید دارای پروانه رسمی باشد. همچنین باید در سطح‌بندی تخت‌های بیمارستانی منظور شده باشد. تعداد تخت مصوب الزاماً با تعداد تخت فعال بیمارستان یکی نیست.
5	تخت فعال	تختی که بر اساس استاندارد دارای امکانات تشخیصی، درمانی، پشتیبانی، خدماتی و پرسنلی است و باید برای بستری و مراقبت از بیمار آماده باشد، به عبارت دیگر شامل تخت‌های اشغال شده یا اشغال نشده بیمارستانی است که برای بیماران بستری در هر روز قابل استفاده باشد. تعداد تخت فعال نباید بیش‌تر از تعداد تخت مصوب بیمارستان باشد.
6	پایگاه سلامت	واحدی در زیر مجموعه مرکز خدمات جامع سلامت شهری و در برخی موارد روستایی است که خدمات قابل ارائه در این مکان صرفاً مراقبت‌های بهداشتی است و توسط مراقب سلامت (معادل بهورز در خانه بهداشت) ارائه می‌شود.
7	واحد تسهیلات زایمانی	واحدی در زیر مجموعه مرکز خدمات جامع سلامت شهری یا روستایی است که خدمات زایمان طبیعی و مراقبت‌های حین و پس از زایمان توسط ماما، در این مکان ارائه می‌شود.
8	مرکز خدمات جامع سلامت	مرکزی که در مناطق شهری و روستایی راه‌اندازی می‌شود و خدمات قابل ارائه در این مکان شامل خدمات پزشکی عمومی، پرستار مشاوره سلامت روان، مشاوره تغذیه و رژیم درمانی، دندانپزشکی، خدمات آزمایشگاهی، رادیولوژی، بهداشت محیط و حرفه‌ای و نظارت بر مراقبت‌های بهداشتی ارائه شده در واحدهای تابعه شامل پایگاه سلامت و خانه بهداشت فعال است. نیروهای شاغل در مرکز خدمات جامع سلامت: پزشک، پرستار، دندانپزشک، کارشناس سلامت روان، کارشناس تغذیه، کارشناس بهداشت محیط و حرفه‌ای و بر حسب نیاز کارشناس علوم آزمایشگاهی و رادیولوژی است. متوسط جمعیت تحت پوشش مرکز خدمات جامع سلامت شهری 35000 نفر و مرکز خدمات جامع سلامت روستایی 4000 نفر است.
9	خانه بهداشت فعال	واحدی در روستاهای با متوسط جمعیت ساکن 1500 نفر در روستای اصلی و روستاهای قمر (روستاهای تحت پوشش) که توسط بهورز زن و مرد مشغول ارائه مراقبت‌های بهداشتی است و خدمات ارائه شده در این مکان، در سامانه الکترونیک سلامت ثبت می‌شود.
10	مراقبت‌های بهداشتی	خدماتی است که به منظور ارتقاء، حفظ، پایش و بازگرداندن سلامتی افراد جامعه توسط متخصصان یا کارکنان خدمات بهداشتی ارائه می‌شود. مراقبت‌های بهداشتی یک حق عمومی است و دولت مسئول ارائه این خدمات به مردم به صورت برابر است.
11	مرکز مراقبت‌های اولیه بهداشتی	مرکزی است که مراقبت‌های ضروری بهداشتی را با استفاده از شیوه‌ها و تکنولوژی علمی و عملی ارائه می‌دهد و در اولین سطح تماس افراد، خانواده و جامعه با نظام بهداشتی قرار دارد. از نظر هزینه برای جامعه و کشور در هر مرحله از توسعه، قابل توجه و در دسترس است.

12	بخش مراقبت‌های ویژه (آی سی یو)	یکی از بخش‌های تخصصی بیمارستان است که براساس موازین علمی و با استفاده از نیروهای تخصصی پزشکی، پرستاری و تمام تجهیزات، تأسیسات، تکنولوژی پزشکی و داروهای لازم، مسئولیت درمان و مراقبت از بیماران بدحال و یا در معرض صدمات خطرناک و جدی را بر عهده دارد.
13	بخش مراقبت‌های قلبی (سی سی یو)	یکی از بخش‌های تخصصی بیمارستان است که براساس موازین علمی و با استفاده از نیروهای تخصصی پزشکی، پرستاری و تمام تجهیزات، تأسیسات، تکنولوژی پزشکی و داروهای لازم، مسئولیت درمان و مراقبت از بیماران مبتلا به عوارض حاد قلبی را بر عهده دارد.
14	بخش مراقبت‌های ویژه نوزادان (ان آی سی یو)	یکی از بخش‌های تخصصی بیمارستان است که براساس موازین علمی و با استفاده از نیروهای تخصصی پزشکی، پرستاری و تمام تجهیزات، تأسیسات و تکنولوژی پزشکی به ارائه مراقبت‌های حمایتی پیشرفته ویژه نوزادان (0 تا 28 روز) با اختلال عملکرد چند ارگانی و یا نوزادان با وزن کمتر از 1500 گرم و یا سن حاملگی کمتر از 32 هفته و نوزادان دچار سندروم دیسترس تنفسی می‌پردازد.
15	آزمایشگاه تشخیص پزشکی	مکانی است دارای مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که در آن نمونه‌های مختلف حاصل از بدن انسان با هدف به دست آمدن اطلاعات برای تشخیص، پیشگیری یا پیگیری درمان و یا ارزیابی و سنجش سلامت، مورد آزمایش قرار می‌گیرد و شامل دو بخش بالینی و تشریحی است. در این مکان، آزمایش‌های خون‌شناسی، میکروب‌شناسی، سرم‌شناسی، زیست‌شناسی، ایمنی‌شناسی، فیزیک حیاتی، سلول‌شناسی، آسیب‌شناسی، ژنتیک سلولی و ملکولی، بافت‌شناسی و سایر آزمایش‌ها انجام می‌شود.
16	داروخانه	مکانی است دارای مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که با داشتن مسئول فنی واجد شرایط به ارائه خدمات دارویی و عرضه فرآورده‌های سلامت‌محور مانند دارو، شیرخشک، مکمل غذایی رژیمی، غذاهای کمکی شیرخواران، لوازم مصرفی پزشکی و فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی مجاز، مبادرت می‌کند.
17	پایگاه اورژانس پیش‌بیمارستانی	پایگاهی است که در آن، مجموعه خدمات و مهارت‌های فوری پزشکی اورژانسی در مواقع اضطراری مانند تصادف، بیماری حاد، پدیده‌های طبیعی یا ساخته دست بشر در قالب نظام شبکه فوریت‌های پزشکی کشور قبل از رسیدن بیمار یا مصدوم حادثه‌دیده به بیمارستان ارائه می‌شود. این خدمات توسط پایگاه‌های اورژانس شهری و جاده‌ای انجام می‌شود.
18	پایگاه اورژانس جاده‌ای	پایگاه اورژانسی است که در جاده‌های پرتردد یا پرحادثه و میادی شهرهای کمتر از پنجاه هزار نفر جمعیت، ایجاد می‌شود و در ارتباط با مرکز ارتباطات یا مرکز پیام اورژانس است.
19	پایگاه اورژانس شهری	پایگاه اورژانسی که در مراکز شهرستان‌ها، شهرهای دارای دانشگاه یا دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی و شهرهای با جمعیت بیش از پنجاه هزار نفر دایر شده است و در ارتباط با مرکز پیام و مرکز ارتباطات و فرماندهی عملیات پایگاه اورژانس است.
20	درمانگاه عمومی	مکانی است که به‌صورت شبانه‌روزی، بیماران سرپایی را برای درمان می‌پذیرد و حداقل دارای 3 پزشک عمومی و متخصص است.
21	درمانگاه تخصصی	مکانی است که مطابق ضوابط آیین‌نامه‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تأسیس می‌شود و با حضور متخصصان رشته‌های مختلف به ارائه خدمات تشخیصی و درمانی در یکی از رشته‌های تخصصی پزشکی (مانند درمانگاه تخصصی قلب و عروق) و یا تشخیص و درمان یک یا چند بیماری مشخص (مانند درمانگاه تخصصی دیابت) می‌پردازد.
22	مرکز جراحی محدود و سرپایی	مرکزی است که بیمار پس از انجام جراحی، حداکثر در طول چند ساعت (کمتر از 24 ساعت)، قادر به ترک آن باشد.
23	مرکز جامع توانبخشی پزشکی	مرکزی است که پس از اخذ پروانه‌ها و مجوزهای لازم در چارچوب آیین‌نامه مربوط، خدمات فراگیر توانبخشی را در تمام سطوح نظام سلامت در ابعاد مختلف جسمی، روانی و اجتماعی به‌صورت سرپایی و روزانه توسط تیم توانبخشی به بیمار ارائه می‌کند. رشته‌های شش‌گانه توانبخشی شامل کاردرمانی، فیزیوتراپی، گفتاردرمانی، شنوایی‌شناسی، بینایی‌سنجی و ارتوپدی فنی است.

24	مرکز پزشکی هسته‌ای	مرکزی است که به‌طور مستقل و یا به‌صورت یک بخش از مؤسسات پزشکی مانند بیمارستان، درمانگاه و ... با اخذ مجوزهای لازم از مراجع مربوط (موافقت اصولی، پروانه بهره‌برداری و پروانه تأسیس از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مجوز کار با اشعه از مرکز نظام ایمنی هسته‌ای کشور) و با استفاده از دانش پزشکی هسته‌ای و منابع پرتوزای باز، به ارائه خدمات تخصصی تشخیصی و درمانی می‌پردازد.
25	موافقت اصولی (تأسیس مؤسسات و مراکز پزشکی و پیراپزشکی)	مجوز اولیه صادره توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای تأسیس مؤسسات و مراکز پزشکی و پیراپزشکی است که پس از طرح و تأیید در کمیسیون ماده 20 و تأیید مؤسس که می‌تواند یک شخص حقیقی یا حقوقی بر اساس ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد، صادر می‌شود و به‌طور قانونی به متقاضی اجازه تهیه مکان و تجهیز برای شروع به کار را می‌دهد.
26	چشمه پرتوزای بسته	چشمه پرتوزایی است که داخل یک محفظه یا پوشش ضمانت شده، قرار دارد. محفظه یا پوشش به گونه‌ای است که از تماس و پراکندگی ماده پرتوزا در شرایط کاربرد آن جلوگیری کرده و دارای دوام کافی است.
27	چشمه پرتوزای باز	هر چشمه پرتوزایی که چشمه پرتوزای بسته نباشد.
28	منبع پرتوزا	عامل انتشار پرتوهای یون‌ساز، مواد پرتوزا یا مواد حاوی ذرات پرتوزا است که می‌تواند باعث پرتوگیری شود، مانند: - گاز رادن به عنوان منبع طبیعی پرتوزا - تأسیسات پرتودهی گاما به عنوان منابعی برای فعالیت پرتویی برای نگهداری مواد غذایی - دستگاه ایکس‌ساز به عنوان منبعی برای فعالیت پرتویی رادیولوژی تشخیصی - نیروگاه هسته‌ای به عنوان منبعی برای فعالیت پرتویی برای تولید برق با انرژی هسته‌ای
29	فرآورده‌های خون	شامل فرآورده‌های گلبول قرمز متراکم، فرآورده‌های پلاسمایی و فرآورده‌های پلاکت است.
30	فرآورده‌های گلبول قرمز متراکم	شامل گلبول قرمز متراکم با محلول افزودنی، گلبول قرمز متراکم منجمد، گلبول قرمز متراکم پرتوانی شده، گلبول قرمز متراکم کم لکوسیت، گلبول قرمز متراکم شسته شده، آفرزيس گلبول قرمز متراکم و آفرزيس گلبول قرمز متراکم کم لکوسیت است.
31	فرآورده‌های پلاسمایی	شامل پلاسمای منجمد شده ظرف 24 ساعت پس از اهدا، پلاسمای فاقد کرایو و رسوب کرایو پرسپیتیت است.
32	فرآورده‌های پلاکت	شامل پلاکت‌های ادغام شده، پلاکت‌های ادغام شده کم لکوسیت و پلاکت فرزيس است.
33	گلبول قرمز متراکم	گلبول قرمز متراکم بعد از برداشت قسمت اعظم پلاسمای از خون کامل سانتیفریوژ شده به‌دست می‌آید. هماتوکریت نهایی فرآورده تهیه شده در صورت عدم وجود هر نوع محلول افزودنی باید کمتر از 80٪ باشد. بسته به نوع ماده نگهدارنده و افزودنی، به مدت 21 تا 42 روز در دمای 2-6 درجه سانتیگراد قابل نگهداری است. همچنین این فرآورده می‌تواند به صورت منجمد برای مدت طولانی در حضور مواد محافظ سرما، ذخیره شود.
34	پلاسمای تازه منجمد	پلاسمایی که تحت فرآیند انجماد به دمایی که فعالیت پروتئین‌های ناپایدار آن حفظ شود، رسیده است. این فرآورده از خون کامل یا روش فرزيس به‌دست می‌آید. پلاسمای در 8-6 ساعت اول پس از اهدا از خون کامل متناسب با نوع ماده ضدانعقاد جدا شده و منجمد می‌شود. برای نگهداری و حفظ فاکتورهای انعقادی حساس به حرارت، ضروری است دمای حمل و نقل واحدهای خون یا پلاسمای دریافتی از محل جمع‌آوری خون تا مرکز فرآوری، زمان بین جمع‌آوری تا انجماد بنا بر نوع ماده ضدانعقاد، مدت زمان بین جداسازی پلاسمای از خون کامل تا انجماد آن، مدت زمان و دمای فرآیند انجماد و دمای نگهداری پلاسمای منجمد باید تحت کنترل و مطابق استانداردهای مدون باشد. این فرآورده هنگامی که در دمای 20- تا 25- درجه سانتیگراد نگهداری شود برای 12 ماه قابل استفاده خواهد بود و در دمای کمتر یا مساوی 25- تا 64- درجه سانتیگراد برای 24 ماه طول عمر دارد. از این فرآورده می‌توان سایر فرآورده‌ها از جمله رسوب کرایو، انواع فاکتورهای انعقادی و ایمونوگلوبولین‌ها را به‌دست آورد.

35	پلاکت کنسانتره	فرآورده‌ای است که پلاکت‌ها، اجزاء اصلی سلولی آن را تشکیل می‌دهند. این فرآورده از خون کامل و یا آفرزيس پلاکتی تهیه می‌شود. این محصول در دمای 20-24 درجه سانتیگراد و با تکان دادن ملایم و مستمر، می‌تواند تا 5 روز نگهداری شود.
36	اهدای خون کامل	فرآیند دریافت خون کامل از داوطلبان اهدای خون با رعایت تمام ضوابط مصوب سازمان انتقال خون ایران است.
37	مراجعه‌کننده اهدای خون	فردی است که به صورت داوطلبانه برای اهدای خون خود به یکی از مراکز انتقال خون، پایگاه‌ها و یا تیم‌های سیاری اهدای خون کشور مراجعه می‌کند.
38	اهداکننده مستمر خون	اهداکننده‌ای که فاصله اهدای خون وی با آخرین خونگیری قبلی، کمتر از 12 ماه باشد.
39	اهداکننده باسابقه خون	اهداکننده‌ای که فاصله اهدای خون وی با آخرین خونگیری قبلی، بیش‌تر از 12 ماه باشد.

تعاریف و مفاهیم استاندارد آماری بخش حمل و نقل و انبارداری سالنامه آماری کشور

ردیف	واژه	تعریف
1	آزادراه (Freeway)	راهی است با حداقل چهار خط عبور (دو خط در هر طرف) برای عبور وسایل نقلیه موتوری که مسیرهای رفت و برگشت آن کاملاً از یکدیگر جدا، فاقد تقاطع‌های هم‌سطح بوده و ورود به آن و خروج از آن در نقاط معینی، میسر باشد. عبور عابر پیاده، دوچرخه، سایر وسایل نقلیه غیر موتوری و در مواردی عبور تمام یا بخشی از وسایل نقلیه تجاری ممنوع است.
2	بزرگراه (Highway)	راهی است با حداقل چهار خط عبور (دو خط در هر طرف) برای عبور وسایل نقلیه موتوری که مسیرهای رفت و برگشت آن کاملاً از یکدیگر جدا و امکان ایجاد تقاطع هم‌سطح و دسترسی در آن به‌صورت محدود وجود دارد (حداقل یک تقاطع هم‌سطح دارد).
3	راه اصلی درجه یک (Main road)	راهی است با دو یا چند خط عبور که ارتباط میان مراکز استان‌ها و یا مراکز استان با شهرهای بزرگ داخل استان را برقرار می‌کند و می‌تواند مسیرهای رفت و برگشت آن از هم جدا شده باشد.
4	راه اصلی درجه دو (Major road)	راهی است با دو خط عبور که تعداد خطوط آن در برخی موارد می‌تواند بیشتر باشد و ارتباط بین شهرهای داخل استان (به‌جز مرکز استان و شهرهای بزرگ) را برقرار می‌کند.
5	راه فرعی درجه یک (Minor road)	راهی است با دو خط عبور که ارتباط بین مولدهای ترافیکی در یک استان (مانند پالایشگاه‌ها، مراکز و شهرک‌های صنعتی، مراکز کشاورزی و مراکز آموزشی) و همچنین ارتباط بین یک بخش، دهستان یا چندین روستا را به راه با طبقه‌بندی بالاتر یا به شهر برقرار می‌کند و جمع‌کننده ترافیک راه‌های با طبقه‌بندی پایین‌تر به راه‌های با طبقه‌بندی بالاتر است.
6	راه فرعی درجه دو (Secondary road)	راهی است با دو خط عبور که ارتباط بین روستاهای بیست خانوار و بیشتر با یکدیگر یا با راه‌های با طبقه‌بندی بالاتر و ارتباط مولدهای ترافیکی کوچک محلی (مانند مراکز صنعتی، مراکز تفریحی برون‌شهری و ...) را برقرار می‌کند.
7	راه فرعی درجه سه	راهی است با یک یا دو خط عبور که ارتباط بین روستاهای کمتر از بیست خانوار با یکدیگر یا با راه‌های با طبقه‌بندی بالاتر و همچنین دسترسی زمین‌های مجاور به شبکه راه‌های با طبقه‌بندی بالاتر را برقرار می‌کند.
8	خط راه‌آهن (Railway line)	مسیری برای تردد وسایل نقلیه ریلی به‌منظور جابه‌جایی بار و یا مسافر است که به دو نوع اصلی و فرعی تقسیم می‌شود.
9	خطوط اصلی راه‌آهن (Railway main lines)	خطوطی که ایستگاه‌های راه‌آهن را به یکدیگر متصل می‌کند.
10	خطوط فرعی راه‌آهن (Railway sidings)	خطوط غیر اصلی، شامل خطوط صنعتی - تجاری و مانوری است.
11	خطوط مانوری راه‌آهن (Railway shunting lines)	خطوط فرعی هستند که در ایستگاه‌های تشکیلاتی راه‌آهن، برای تنظیم و تفکیک واگن‌ها و لوکوموتیوها و تشکیل قطار (مانور) احداث شده است.

12	خطوط صنعتی - تجاری راه آهن Railway) industrial- commercial (lines	خطوط فرعی هستند که بنا به تقاضای واحدهای صنعتی، زراعی و بازرگانی دولتی یا خصوصی از خطوط داخلی ایستگاه راه آهن منشعب و به واحدهای متقاضی متصل می شوند.
13	ایستگاه راه آهن Railway) (station	محوطه ای است که مجموعه ای از خطوط راه آهن، ساختمان های اداری و مسکونی و سکوها ی بار و مسافر در آن قرار دارد.
14	لکوموتیو (Locomotive)	وسیله نقلیه دارای نیروی کشش است که برای به حرکت درآوردن واگن ها مورد استفاده قرار می گیرد و برحسب نوع انرژی مصرفی (برقی، دیزلی و بخاری) و نوع استفاده (اصلی و مانوری) طبقه بندی می شود.
15	قطار (Train)	یک یا چند لکوموتیو و واگن متصل به هم است که کارکنان مربوط، آن را تحویل گرفته و به علائم و تجهیزات لازم، طبق آئین نامه علامات و مقررات مربوط مجهز باشد.
16	توشه راه آهن (Luggage)	باری که بر اساس مقررات راه آهن، امکان جابه جایی آن در واگن مسافری نباشد و در واگنی ویژه به همین نام توسط قطارهای مسافری حمل می شود.
17	بندر	محل تلاقی خشکی و دریا که دارای امکانات لازم برای پهلو دهی شناورها به منظور انجام عملیات مورد نیاز باشد.
18	بندر تجاری (بندر بازرگانی)	بندری است که در آن صرفاً عملیات مربوط به تخلیه و بارگیری کالاهای تجاری انجام می شود.
19	شناور	هر وسیله نقلیه آبی که قابلیت دریانوردی ایمن را داشته باشد.
20	کشتی	شناوری است که معمولاً از جنس فلز و دارای موتور بوده و ظرفیت ناخالص آن بیش از پانصد تن باشد.
21	ظرفیت ناخالص ثبت شده کشتی	حجم تمام فضاهای بدنه و عرشه کشتی است، شامل انبارها، موتورخانه ها، مخازن سوخت و آب و فضای بسته بالای عرشه که قابلیت بارگیری کالا را دارد.
22	ظرفیت خالص ثبت شده کشتی	ظرفیت ناخالص کشتی به استثنای فضاهای مربوط به خدمه و مسافر، موتورخانه و پل فرماندهی است.
23	فرودگاه	منطقه ای مشخص بر روی زمین یا آب شامل ساختمان ها، تأسیسات و تجهیزات نصب شده که از کل یا بخشی از آن حسب مورد برای نشست، برخاست و حرکت زمینی انواع وسایل پرنده و حمل و نقل هوایی بار، مسافر و محموله های پستی استفاده می شود و شامل فرودگاه داخلی، فرودگاه مرز هوایی، فرودگاه بین المللی، فرودگاه ویژه، فرودگاه مشترک و فرودگاه بالگرد است.
24	پرواز	حرکت یک هواپیما از یک فرودگاه به فرودگاه دیگر تحت یک شماره پرواز، در یک یا چند مرحله پروازی است.
25	پرواز داخلی	پروازی است که بین دو فرودگاه در داخل قلمرو کشور، انجام می شود.
26	پرواز بین المللی	پروازی که مبدأ یا مقصد آن خارج از کشور باشد.
27	مسافر هوایی	فردی (به جز خلبانان و خدمه پرواز) که با هواپیما تحت یک شماره پرواز در یک مرحله منفرد از پرواز، سفر کند.
28	مسافر هوایی داخلی	مسافر هوایی است که بین دو فرودگاه در داخل قلمرو کشور، پرواز کند.
29	مسافر هوایی بین المللی ورودی	مسافر هوایی است که مبدأ پرواز او در خارج و مقصد پرواز او در داخل کشور باشد.

30	مسافر هوایی بین‌المللی خروجی	مسافر هوایی است که مبدأ پرواز او در داخل و مقصد پرواز او در خارج از کشور باشد.
31	بار هوایی	بار بارنامه‌ای به‌جز بار همراه مسافر است که توسط هواپیما جابه‌جا می‌شود.
32	محموله پستی هوایی	تمام مرسولات پستی اعم از پست‌نامه و امانات که تحویل شرکت‌های هواپیمایی می‌شود.
33	شرکت هواپیمایی داخلی	شرکتی است که در ایران به ثبت رسیده، اکثریت سهام آن متعلق به اتباع ایرانی بوده و مرکز فعالیت آن در ایران باشد که پس از تأیید شورای عالی هواپیمایی کشوری و طبق مقررات سازمان هواپیمایی کشوری به حمل و نقل هوایی بار و مسافر می‌پردازد.
34	کارگاه خدمات انبارداری	کارگاهی است که فعالیت اصلی آن نگهداری کالاهای متعلق به دیگران بوده و در ازای آن مبالغی دریافت می‌کند. این کارگاه‌ها بر حسب فعالیت به دو دسته انبارداری و سردخانه‌داری تقسیم می‌شود.
35	انبار	محوطه محصور که تمام یا قسمتی از آن برای نگهداری کالا اختصاص یافته است.
36	انبار سالنی (انبار سرپوشیده)	قسمتی سرپوشیده و دارای دیوارهای جانبی در محوطه کارگاه است که برای انبار کردن کالا (به‌جز کالاهای سردخانه‌ای) مورد استفاده قرار می‌گیرد.
37	انبار هانگار (سوله)	قسمتی سرپوشیده در محوطه کارگاه است که فاقد دیوارهای جانبی بوده و برای انبار کردن کالا مورد استفاده قرار می‌گیرد.
38	انبار روباز	قسمتی مشخص و معین از محوطه کارگاه که فاقد بنا یا سوله است و به‌صورت روباز برای نگهداری کالا مورد استفاده قرار می‌گیرد. فضای سبز، پارکینگ و خیابان‌بندی داخل محوطه کارگاه به‌عنوان انبار روباز تلقی نمی‌شود.
39	سردخانه	مجموعه ساختمان و تأسیساتی است که در آن، شرایط لازم از نظر درجه حرارت، رطوبت نسبی و ... برای نگهداری کالاهای کشاورزی و دامی فاسدشدنی، به‌طور مصنوعی تأمین می‌شود.
40	سالن یک مداره	بخشی از سردخانه‌ای است که در آن، دمای هوا در یکی از دو حالت زیر صفر یا بالای صفر تقریباً ثابت است و قابل تبدیل از یک حالت به حالت دیگر نیست و می‌تواند فقط در حالت بالای صفر یا فقط در حالت زیر صفر کار کند.
41	سالن دو مداره	بخشی از سردخانه است که می‌توان برحسب لزوم از مدار زیر صفر یا مدار بالای صفر آن استفاده نمود و دمای هوا از یک حالت به حالت دیگر قابل تبدیل است. دمای هوا در سالن‌های بالای صفر معمولاً در حدود صفر درجه سلسیوس است و ممکن است تغییراتی حدود یکی دو درجه داشته باشد. در این سالن‌ها معمولاً انواع میوه، پیاز، سیب‌زمینی و ... نگهداری می‌شود.
42	سیلو	نوعی انبار برای نگهداری طولانی مواد دانه‌ای یا پودری به‌صورت فله است مانند، سیلوی گندم.

تعاریف و مفاهیم استاندارد آماری بخش کشاورزی، جنگلداری و شیلات سالنامه آماری کشور

ردیف	واژه	تعریف
1	زراعت	کشت گیاهان سالانه با هدف بهره‌برداری اقتصادی است که در فضای باز یا زیر پوشش موقت مثل پلاستیک، روی زمین زراعی یا بین درختان باغ انجام می‌شود.
2	گیاهان سالانه (محصولات سالانه)	گیاهان کشاورزی که معمولاً ساقه علفی دارند، دوره رویش آن‌ها کمتر از یک سال است و برای تولید دوره بعد دوباره کاشته می‌شوند. گیاهانی نظیر یونجه و نیشکر که تا چند سال، قسمت زیرزمینی آن‌ها پس از برداشت در زمین باقی می‌ماند و معمولاً در سال بعد رشد می‌کند نیز در این گروه قرار می‌گیرد.
3	ظرفیت اسمی مرغداری گوشتی	تعداد مرغ گوشتی که بر اساس استانداردهای تراکم گله در واحد سطح و متناسب با سطح زیربنا در پروانه بهره‌برداری درج شده است.
4	ظرفیت عملی مرغداری گوشتی	تعداد مرغ گوشتی که با توجه به امکانات، تأسیسات و مساحت سالن‌های مرغداری، قابل نگهداری و پرورش است. این ظرفیت لزوماً با ظرفیت مندرج در پروانه مرغداری گوشتی و تعداد مرغ موجود، برابر نیست.
5	ظرفیت اسمی مرغداری تخمگذار	تعداد مرغ تخمگذار که بر اساس استانداردهای تراکم گله در قفس و ظرفیت قفس‌های نصب شده در سالن‌های مرغداری در پروانه بهره‌برداری درج شده است.
6	ظرفیت عملی مرغداری تخمگذار	تعداد مرغ تخمگذار که با توجه به امکانات، تأسیسات و ظرفیت قفس‌های نصب شده در مرغداری قابل نگهداری است. این ظرفیت لزوماً با ظرفیت مندرج در پروانه مرغداری تخمگذار و تعداد مرغ موجود در مرغداری، برابر نیست.
7	بهره‌برداری کشاورزی	واحد تولیدی اقتصادی شامل یک یا چند فعالیت کشاورزی در محدوده جغرافیایی مشخص (آبادی یا شهر) است که تحت مدیریت واحد (حقیقی، حقوقی) قرار دارد.
8	دام سنگین	شامل گاو و گوساله، گاو میش و بچه گاو میش و شتر و بچه شتر و تک‌سمی‌ها است.
9	دام سبک	شامل گوسفند، بره، بز و بزغاله است.
10	دام های تک سمی	شامل اسب، الاغ، قاطر و خرپوزکی (استر) است.
11	بهره‌برداری پرورش دام سنگین	بهره‌برداری کشاورزی که در روز آمارگیری دارای حداقل یک رأس دام سنگین باشد.
12	بهره‌برداری پرورش دام سبک	بهره‌برداری کشاورزی که در روز آمارگیری دارای حداقل دو رأس دام سبک باشد.
13	ظرفیت اسمی گاوداری صنعتی	ظرفیت مندرج در پروانه گاوداری صنعتی است که بر اساس استانداردهای تراکم گله در واحد سطح و متناسب با سطح زیربنا شامل مساحت جایگاه‌های مسقف و غیر مسقف، گوساله‌دانی، زایشگاه، درمانگاه، انبار، سیلو و سالن شیردوشی و نگهداری شیر تعیین می‌شود.
14	ظرفیت عملی گاوداری صنعتی	تعداد رأس گاو و گوساله‌ای است که با توجه به تأسیسات و امکانات موجود گاوداری صنعتی قابل نگهداری باشد. این ظرفیت لزوماً با ظرفیت مندرج در پروانه گاوداری و تعداد دام موجود در گاوداری برابر نیست.
15	گاو اصیل	گاو نژاد خالص خارجی که دارای صفات مشخص و مشترک بوده و برای هدف یا اهداف خاصی اصلاح شده است مانند نژاد هلشتاین، جرزی و براون سوئیس.
16	گاو آمیخته	گاوی است که از تلاقی یک نژاد خالص (پدر) با گاوهای بومی یا آمیخته (مادر) و یا تلاقی دو نژاد خالص حاصل می‌شود. این تلاقی‌ها در راستای اصلاح تدریجی گاوهای بومی و ایجاد نژادهای پرتولید و جدید انجام می‌شود.

17	گاو بومی	گاو ایرانی که طی سال‌های متمادی با شرایط محیطی سازگار شده و در برابر بیماری‌ها و آلودگی‌های محیطی مقاوم شده است.
18	دام شیرده (دام ماده مولد شیرده)	دام ماده‌ای که زایمان کرده و در حال شیردهی است.
19	دام خشک (دام ماده مولد خشک)	دام ماده‌ای که زایمان کرده و دوره شیردهی را به اتمام رسانده است. آن دسته از دام‌های ماده‌ای که شیردهی آن‌ها به هر دلیل دیگر قطع شده باشد را نیز در بر می‌گیرد.
20	گاوداری صنعتی	یک بهره‌برداری کشاورزی است که در آن، فعالیت پرورش گاو و گوساله با استفاده از شیوه‌های متداول و پیشرفته علم دامپروری (از نظر نحوه نگهداری، روش تغذیه و اصول بهداشت دام) انجام می‌گیرد و دارای ظرفیت حداقل بیست رأس است.
21	تلیسه	گوساله ماده 12 ماهه یا بیشتری که هنوز زایش نکرده است.
22	گاو نر داشتی	گاو نری است که به دلیل دارا بودن خصوصیات مطلوب ژنتیکی و ظاهری، توسط دامدار انتخاب شده و در عملیات جفت‌گیری طبیعی با ماده‌گاوها و تلیسه‌های گله مورد استفاده قرار می‌گیرد.
23	دام کشتاری	دامی است که دارای گوشت قابل مصرف بوده و به دلایل مختلف مانند پایان دوره پرورار، بیماری، کاهش تولید و جلوگیری از تلف شدن، روانه کشتارگاه شده و یا توسط دامدار ذبح می‌شود.
24	دام مولد	دام ماده‌ای که حداقل یک‌بار زایمان کرده است و شامل شیرده یا دام خشک است.
25	مرغ گوشتی (نیمچه گوشتی)	مرغی است که از پرورش جوجه یک‌روزه گوشتی، در یک بازه زمانی مشخص به منظور تولید گوشت حاصل می‌شود.
26	مرغ تخمگذار	مرغی است که از پرورش پولت تخمگذار، حاصل و به منظور تولید تخم مرغ خوراکی نگهداری می‌شود.
27	پولت تخمگذار	از پرورش جوجه یک‌روزه مرغ تخمگذار تا سن 90 تا 110 روزگی حاصل می‌شود.
28	لنبه	تخم مرغ تولیدشده بدون پوسته سخت آهکی است.
29	مرغ مادر	مرغی است که از تخم نطفه‌دار آن برای تولید جوجه یک‌روزه استفاده شده و به سه گروه مرغ مادر گوشتی، مرغ مادر تخمگذار و مرغ مادر بومی تقسیم می‌شوند.
30	جوجه یک‌روزه	جوجه‌ای که از قرار گرفتن تخم نطفه‌دار انواع طیور در ماشین‌های مخصوص جوجه‌کشی و طی زمان معین حاصل می‌شود که شامل جوجه یک‌روزه گوشتی، تخمگذار، بومی و سایر ماکیان است.
31	ماکیان (طیور)	شامل مرغ گوشتی، مرغ تخمگذار، شترمرغ، کبک، مرغ بومی، بلدرچین، قرقاول، بوقلمون، اردک، غاز، درآج، تیهو، مرغ شاخدار و هوبره است.

32	پرورش ماکیان به روش صنعتی	پرورش ماکیان که با هدف اقتصادی به روش صنعتی، انجام می‌شود.
33	پرورش ماکیان به روش سنتی	فعالیتی است که به طور محدود و معمولاً در محل سکونت خانوار روستائی انجام می‌شود و به عنوان یک فعالیت جنبی در اقتصاد خانوار تلقی می‌شود.
34	پرورش کرم ابریشم (نوغانداری)	مجموعه عملیاتی که با هدف تولید ابریشم، پيله یا تخم نوغان انجام می‌شود.
35	پيله	پوششی از تار ابریشمی است که کرم ابریشم (لارو) برای حفاظت به دور خود می‌تند. پيله، محصول اصلی فعالیت پرورش کرم ابریشم است.
36	مرغ حذفی	مرغ و خروس‌هایی که طی دوره پرورش یا تولید به دلایلی نظیر بیماری، ضعف، نقصان تولید و غیره از چرخه پرورش یا تولید حذف می‌شوند.
37	مرغ بومی	مرغ و خروس‌هایی که عموماً به صورت سنتی و بخشی در مراکز صنعتی با هدف تولید تخم‌مرغ و یا گوشت پرورش داده می‌شود.
38	تخم‌مرغ خوراکی	تخم حاصل از تولید مرغ تخمگذار است. تخم‌مرغ‌های لنبه، شکسته و تخم‌مرغ‌های حذفی از جوجه‌کشی نیز در بر می‌گیرد.
39	پرورش زنبور عسل	مجموعه فعالیت‌هایی که به منظور بهره‌برداری از زنبور عسل و تولیدات آن نظیر عسل، ملکه، موم، ژل رویال و زهر انجام می‌شود. گرده و بره موم که توسط زنبور عسل جمع‌آوری می‌شود، سایر تولیدات این فعالیت است.
40	بهره‌بردار کشاورزی	شخصی است حقیقی یا حقوقی که به تنهایی یا با مشارکت دیگران، مدیریت امور بهره‌برداری کشاورزی و مسئولیت فنی و اقتصادی آن را به عهده داشته و مستقیماً در سود و زیان آن سهیم است.
41	زمین‌های زراعی (اراضی زراعی)	بخشی از زمین‌های کشاورزی است که برای کشت گیاهان سالانه (اعم از آبی و دیم) اختصاص یافته است. در زمین زراعی ممکن است به دلیل تناوب کشت یا علل دیگر، گیاهی کاشته نشده باشد.
42	زمین‌های زراعی آبی (اراضی زراعی آبی)	زمین‌های زراعی است که آب مورد نیاز برای زراعت در آن، از طریق آبیاری تأمین می‌شود.
43	زمین‌های زراعی دیم (اراضی زراعی دیم)	زمین‌های زراعی است که آب مورد نیاز برای زراعت در آن صرفاً از طریق نزولات آسمانی تأمین می‌شود.
44	سطح زیر کشت	مساحت زمینی است که به منظور تولید محصول مورد نظر در سال زراعی زیر کشت رفته باشد.
45	سال زراعی	اول مهرماه هر سال لغایت پایان شهریور ماه سال بعد است.
46	گیاهان دائمی (محصولات دائمی) Permanent) (crops	انواعی از گیاهان هستند که تنه یا ساقه آن‌ها چوبی است و پس از یکبار کاشت، چندین سال در زمین باقی می‌ماند و فقط عملیات داشت و برداشت آن تکرار می‌شود مانند، درختان میوه، بوته چای، گل محمدی و درخت تبریزی.
47	کشت گلخانه‌ای Greenhouse) (Cultivation	کشت انواع گیاهان سالانه یا دائمی است که در گلخانه‌ها با هدف بهره‌برداری اقتصادی انجام می‌شود. کشت محصولات کشاورزی زیر پوشش موقت مانند کشت زیر پلاستیک، کشت گلخانه‌ای محسوب نمی‌شود.
48	قیمت خرید تضمینی Guaranteed) (price	قیمتی است که از سوی دولت برای خرید محصولات مهم و یا اساسی کشاورزی تا پیش از زمان کشت یعنی ابتدای مهرماه، تصویب و ابلاغ می‌شود.

49	قیمت فروش سرخرمن	متوسط قیمت فروش یک واحد از هر نوع محصول کشاورزی در زمان معمول برداشت (حداکثر برداشت) که توسط کشاورز در محل بهره‌برداری به فروش می‌رسد.
50	شناور صیادی	هر شناور اعم از قایق، لنج و کشتی که کاربری صیادی داشته و با اخذ مجوزهای لازم فعالیت صیادی تجهیز و مورد استفاده قرار می‌گیرد.
51	ماهیان گرمابی	ماهیانی هستند که از نظر زیستی در آب‌های با دمای 14-35 درجه سلسیوس رشد و نمو می‌کنند. گونه‌هایی از این ماهیان در محیط‌های مصنوعی نظیر آب‌بندان، آب پشت سدها و استخرها پرورش داده می‌شوند، مانند خانواده کپور (آمور و فیتاک).
52	ماهیان سردابی	ماهیانی هستند که از نظر زیستی در آب‌های با دمای 6-19 درجه سلسیوس رشد و نمو می‌کنند. گونه‌هایی از این ماهیان در محیط‌های مصنوعی نظیر استخر و سدهای ساخته شده پرورش داده می‌شوند، مانند قزل‌آلای رنگین‌کمان.